

Linjär algebra Z (tmv 140), vt 05

Vecko-PM läsvecka 1

Allmänt om kursen

Låt mig först utgående från kursens syfte och mål ge några allmänna råd och kommentarer.

Kursens syfte är att, tillsammans med övriga matematikkurser, ge en matematisk allmänbildning som är så användbar som möjligt i fortsatta studier och teknisk yrkesverksamhet. Kursen skall på ett logiskt och sammanhängande sätt ge de kunskaper i linjär algebra som är nödvändiga för övriga kurser inom Z-programmet. Studenterna skall efter genomgången kurs

- kunna redogöra för innebörden hos den linjära algebrans grundläggande begrepp
- ha fått förståelse för och kunna redogöra för sambanden mellan de olika begreppen
- kunna kombinera kunskaper om olika begrepp i praktisk problemlösning
- kunna utnyttja programspråket MATLAB för problemlösning.

Som du ser ligger tonvikten på begreppen och sambanden mellan dessa. En stor del av övningsuppgifterna i läroboken är av teoretisk natur just i avsikt att tydliggöra begreppen, deras egenskaper och vilka slutsatser man kan dra av dessa. Kalkylerna i de räknemässiga uppgifterna är i allmänhet relativt enkla och inte så omfattande. Det finns en del mer komplexa uppgifter som med fördel kan lösas med hjälp av t.ex. Matlab.

De föreslagna övningsuppgifterna är organiserade på ett sätt som ansluter till kursens mål. Först föreslås ett antal *instuderingsuppgifter*. Dessa inkluderar alltid det som i boken kallas *practice problems* (kallades testövningar i analysboken). Genom att lösa dem får du en kontroll av att du förstått det mest grundläggande. Därefter följer ett antal *träningsuppgifter* där du går lite djupare in på begreppen. Den tredje gruppen uppgifter är av teoretisk natur där du verkligen får tänka igenom vad de olika begreppen har för egenskaper och hur de hänger ihop med varandra.

Visserligen omfattar de rena teorifrågorna ”bara” 20 – 25% av tentan men kunskapen du får då du arbetar med dessa frågor är ofta avgörande då du löser andra problem. Det är därför ytterst oklokt att prioritera bort dessa uppgifter.

Utöver dessa uppgifter föreslås ibland gruppövningar som lämpar sig för diskussion i grupper om fyra studenter och där Matlab är ett utmärkt hjälpmedel för kalkylerna. Dessa uppgifter är en bra träning för den del av tentamen som berör Matlab.

Ännu ett råd: **Läs författarens förord och ”A note to student** det innehåller praktisk information, det ökar din förståelse och kan spara mycket tid.

Slutligen: Med *Vecka* menas här *temavecka* som är den tid vi ägnar undervisningen åt ett visst område. ”Vecka 1” inleds måndag läsvecka 1 och slutar måndag läsvecka 2, ”vecka 2” inleds tisdag läsvecka 2 och slutar måndag läsvecka 3, motsvarande gäller veckorna 3-7.

Föreläsningarna på måndagar är tänkta att vara summerande och ibland fördjupande. Då bör du ha arbetat så mycket med veckans stoff att du vet vad du tycker är svårt att förstå så att du kan ställa rätt frågor. Det är viktigt att du aldrig halkar totalt efter, då blir undervisningen oftast obegriplig. Får du tidsnöd, läs iallafall igenom texten och gör åtminstone instuderingsuppgifterna.

Kapitel 1: Linjära ekvationer i linjär algebra

Kapitlet innehåller till viss del om sådant som ingår i första kursen, inledande matematik. Detta gäller framförallt avsnitten **1.1**, **1.2** och **1.5**. I övrigt handlar det om att fördjupa synen på linjära ekvationssystem.

Tidigare har du sett att en linjär ekvation med tre obekanta kan uppfattas som ekvationen för ett plan. Lösningen till ett ekvationssystem med tre obekanta kan därmed ses som skärningen mellan plan. Skriver vi ekvationssystemet med utvidgad koefficientmatris (totalmatris) är det alltså raderna i denna matris vi har i fokus då vi tänker på detta sätt.

I avsnitt **1.3** har vi istället totalmatrisens kolonner i fokus och ser lösningen som ett samband mellan dessa kolonnvektorer. Detta synsätt är centralt i en del tillämpningar, inom hållfasthetslära t.ex. Viktiga begrepp är *linjär kombination* och *linjärt hölje*.

I avsnitt **1.4** införs matrisbeteckningen $A\mathbf{x} = \mathbf{b}$ för ekvationssystem. Här har vi fortfarande kolonnvektorerna i fokus men koefficientmatrisen A ger oss möjlighet att enkelt tala om alla kolonnerna samtidigt. Satserna 3 och 4 är centrala.

Avsnitt **1.5** är som sagt repetition.

I avsnitt **1.6** tillämpas ekvationssystem på tre områden vi inte tidigare behandlat det viktiga här är att se hur man kan systematisera resonemang genom att arbeta med vektorer och matriser istället för enskilda termer. Se t.ex. hur en kemisk molekyl kan beskrivas med en vektor och att kemisk jämvikt därför kan tecknas med en vektorekvation.

I avsnitt **1.7** behandlas två begrepp *linjärt beroende* och *linjärt oberoende* och deras samband med lösningar till ekvationssystem. Här är det också koefficientmatrisens kolonnvektorer som är i fokus. De två begreppen är mycket viktiga för fortsättningen av kursen. Tre vektorer i rummet är linjärt beroende om de ligger i ett plan, annars är de linjärt oberoende. Fler än tre vektorer i rummet är alltid linjärt beroende, det finns ett linjärt samband mellan dem. Dessa tankar utvecklas i satserna 7, 8 och 9.

I **1.8** och **1.9** behandlas *linjära avbildningar*. Detta är en utvidgning av en idé du mött ganska tidigt i skolan. Om du har en ekvation som $x^2 + 3x = 5$ kan du dels se den bara som en ekvation, du vill veta vad x är, det är allt. Men du kan också se uttrycket $x^2 + 3x$ som ett funktionsuttryck. Du har en funktion $f(x) = x^2 + 3x$ och vill veta för vilket värde på x som $f(x) = 5$. Samma ekvation men ett annat sätt att tänka om den, Du kan ställa helt nya frågor om ekvationen. På samma sätt är $T(\mathbf{x}) = A\mathbf{x}$ en funktion och vi kan undersöka denna funktions egenskaper. Vad har den för definitionsmängd och värdemängd? Vilka $\mathbf{x}$ avbildas på ett visst $\mathbf{y}$? Hur hänger funktionens egenskaper samman med matrisen?

I **1.10** skall vi se på ytterligare en tillämpning som kopplar samman elektriska nätverk (enkla men stora!) med linjära ekvationssystem och en variant av Ohms lag på matrisform.

Dessa avsnitt lägger grunden för resonemang och tankar som återkommer genom hela kursen.

Rekommenderade uppgifter

Avsnitt	Instuderingsuppgifter	Träningsuppgifter	Teoretiska uppgifter
1.1	rep	7, 19 - 22, 25, 33, 34	23, 24
1.2	rep	19, 20, 33, 34	21 - 32
1.3	Practice problems, 1-3, 7, 9, 11, 13	17, 21	23, 24, 25
1.4	Practice problems, 1, 3, 7, 9	16, 37, 40, 42	17, 19, 23, 24, 29, 31, 33
1.5	rep	5, 15, 21	23, 24, 26, 29, 37
1.6		Gruppövn., 3, 7, 13	
1.7	Practice problems, 1, 5	9	21 - 28, 30, 33 - 38
1.8	Practice problems, 3, 5, 9, 11	19, 39	21, 22, 25, 31, 33
1.9	Pract.prob., 1, 4, 5, 17, 19, 25, 27	7, 11, 37	23, 24, 31, 32, 35
1.10		Gruppövn., 5, 8	